

derfor er det nødvendigt med en ændring af loven, og den ændring har ministeren så fremlagt, og den ændring kan Fremskridtspartiet støtte.

Tove Videbæk (KRF):

Den såkaldte Tvindlov blev vedtaget af Folketinget i 1996 og trådte i kraft den 1. juli samme år. Paragrafferne 6, 7, 8 og 9 nævner ved navn en række skoler, der ikke kan få offentlige tilskud efter den 31. december 1996.

Men det lovforslag, som vi skal tage stilling til i dag, er en konsekvens af Højesterets dom, der erkendte § 7 for grundlovsstridig. Men dommens præmisser indebærer imidlertid, at også lovens §§ 6, 8 og 9 anses for ugyldige.

Undervisningsministeren siger i sin skriftlige fremsættelse, at Højesterets dom ikke betyder, at de skoler, der er nævnt i loven, uden videre har krav på tilskud.

Denne betragtning er vi i Kristeligt Folkeparti enige i. Vi er enig med ministeren i, at hver enkelt skoles sag må prøves fra bunden af helt forfra i forhold til den gældende lovgivning, og at Undervisningsministeriet ikke bør lade sig skræmme af udsigten til nye retssager.

Ved behandlingen af dette lovforslag kan jeg helhjertet sige, at Kristeligt Folkeparti er overordentlig glad for, at vi ikke var med til at vedtage disse paragraffer. Det havde vi ikke mulighed for. Vi var ikke i Tinget. Derfor behøver vi ikke vaske hænder i dag, men vi kan helhjertet tilsige det her forslag vor støtte. Vi vil gerne give vor støtte til, at disse paragraffer igen bliver ophævet. For også vi er meget bekymret for meget af det, der foregår i det såkaldte Tvindimperium.

I forbindelse med den her sag vil jeg dog gerne samtidig give udtryk for, at visse afsnit af lov om friskoler og private grundskoler m.v. trænger til en tilbundsående gennemgang. Og vi mener, at der snarest bør nedsættes et udvalg til at tage sig af denne opgave, hvilket også flere af friskoleforeningerne allerede har foreslået.

Lovforslaget, der ophæver Tvindloven, er udtryk for, at lov om friskoler og private grundskoler er for sårbar, når reglerne bruges på en anden måde, end de var tænkt. Og på den anden side kan det jo ikke være rigtigt, at alle skoler skal rammes af begrænsninger, fordi enkelte skoler bruger loven på en anden måde end tænkt.

I forbindelse med denne lov oplevede især hele fri-, efter- og højskoleområdet en stram-

ning, som på nogle næsten virkede som et kvælertag.

Men dette lovforslag går ud på at ophæve de omtalte paragraffer i Tvindloven, og det er der fuld støtte til fra Kristeligt Folkeparti.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Jeg vil gerne sige tak for partiernes positive tilslutning til lovforslaget, som det er fremlagt.

Jeg finder det ligesom partierne helt naturligt, at vi af ordensmæssige hensyn sikrer, at der ikke er paragraffer i dansk lovgivning, som Højesteret finder strider mod grundloven.

Derimod er jeg overbevist om – også når jeg tænker på den forespørgselsdebat, som tidligere har været om friskolelovgivning – at vi i øvrigt har et regelsæt, som er godt for de frie skolars virke, fordi vi derigennem har mulighed for at sikre, at skolerne er uafhængige, og at skolerne bruger midlerne til skolens eget formål, hvilket må være forudsætningen for, at de tilskud gives; men at skolerne derudover naturligvis har frihed til at have de holdninger og bruge de metoder, de i øvrigt måtte stå for, så længe de leverer noget, som kan stå mål med folkeskolens virke.

Med de bemærkninger håber jeg, at vi kan få lovforslaget vedtaget inden for en relativt kort tidshorisont.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 199: Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m.fl. love. (10. klasse).

Af undervisningsministeren (Margrethe Vestager).

(Fremsat 17/3 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Frode Sørensen (S):

Ungdommen er Danmarks største aktiv, og derfor er dette lovforslag et stort skridt i den retning, som skal sikre den rigtige overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse. 10. klasse bliver kvalitetsmæssigt styrket, 10. klasse bliver mere målrettet, og forslaget vil sikre, at de flest mulige vælger rigtigt, når de skal tage stilling til den forestående ungdomsuddannelse.

I dag gennemfører omkring 70 pct. af en ungdomsårgang 10. klasse; det er muligvis i overkanten, og flere kan sikkert med fordel gå direkte fra 9. klasse og over i en ungdomsuddannelse. Men uanset om de 70 pct. ændres til 60 pct. eller måske 50 pct., vil der også fremover være behov for en 10. klasse, som er præget af kvalitet og udfordringer til de mange, som ikke er afklarede med hensyn til ungdomsuddannelsen efter 9. klasse.

I Socialdemokratiet er vi helt enige i den høje målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, og vi finder, at lovforslaget er et væsentligt skridt i den rigtige retning. Samtidig med, at 10. klasse bliver mere målrettet, er det måske også vigtigt at hæfte sig ved, at skoleåret bliver indrettet efter den enkelte elevs forudsætninger. Eleverne og skolerne vil fortsat sætte deres præg på 10. klasserne.

Der bliver tale om en obligatorisk del, omfattende fagene dansk, engelsk og matematik; alle skal således deltage i denne del af undervisningen. Disse fag kombineres med den frivillige del, hvor det er eleverne, som inden for nogle givne rammer sammensætter lektionerne. Vi får på denne måde en helhed, der både tager hensyn til et målrettet resultat og til elevernes ønsker og interesser, og endemålet, nemlig at man i 10. klasse ønsker at skabe hele elever ud fra evner og interesser, er efter Socialdemokratiets mening til fulde nået.

Socialdemokratiet er derfor tilfreds med, at undervisningen i 10. klasse bygger på den uddannelsesplan, som eleven sammen med klasselæreren og vejlederen har udarbejdet i 9. klasse. Når eleven starter i 10. klasse, vil den personlige uddannelsesplan danne udgangspunkt for tilrettelæggelsen af undervisningen. Uddannelsesplanen skal bruges aktivt i 10. klasse, så

eleven bliver så afklaret som muligt med hensyn til fremtidige valg af ungdomsuddannelse.

Et vigtigt element i 10. klasseelevens egen afklaring er tilbudet om brobygning. Brobygningsforløbet på f.eks. 4 uger kan være med til at afklare, om et forestående valg af en bestemt uddannelsesretning eller et bestemt uddannelsesområde er rigtig. På samme måde har eleven mulighed for at forberede et efterfølgende uddannelsesvalg gennem særlig tilrettelagte praktikperioder i en bestemt virksomhed.

Afslutningen på et 10. klasseforløb kan fortsat afsluttes med 10. klasseprøver, og den enkelte valg af prøver gøres mere fleksibelt. Vi er i Socialdemokratiet meget tilfredse med, at disse prøver bygger på den forudsætning, at undervisningen tager sit udgangspunkt i den enkelte elevs uddannelsesplan, faglige standpunkt og personlige udvikling. Til forskel fra tidligere vil det kun være muligt at indstille sig til prøve i et fag, såfremt man har fulgt undervisningen, således at prøverne bliver afslutningen på et forløb.

De unge, som efter 9. klasse skal vælge mellem at gå direkte over i en ungdomsuddannelse eller tage 10. klasse, står ofte over for et svært valg, og i mange tilfælde er der også behov for et miljøskift. Derfor er vi i Socialdemokratiet også glade for de initiativer, der i de seneste år er dukket op med selvstændige 10. klasseskoler, 10. klassecentre. Her oplever eleverne et miljøskift. De kommer i en koncentreret periode til at møde jævnaldrende fra andre skoler, som også står på tærskelen til en spændende og udfordrende fremtid. Jeg håber, at vi vil se endnu flere 10. klasseskoler, også på tværs af kommunegrænser – det sidste ikke mindst, fordi nogle kommuner i dag har problemer med for små 10. klasser.

Et andet populært alternativ vil fortsat være de frie grundskoler, efterskoler, husholdnings- og håndarbejdsskoler samt den kommunale ungdomsskole. Men det er væsentligt at slå fast, at undervisningen her skal stå mål med folkeskolens obligatoriske undervisning, ligesom eleverne skal have mulighed for at gå til de prøver, som folkeskolens 10. klasser giver mulighed for, hvis disse skoler ønsker at give 10. klassetilbud. Vi havde i Socialdemokratiet gerne set lidt mere bindende regler for de frie skolars udbud af 10. klasser, men vi glæder os over, at forligspartierne på folkeskoleområdet er blevet enige om dette fremadrettede forslag.

Vi støtter forslaget og ser frem til en hurtig udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Hr. Frode Sørensen omtalte, at det foreliggende lovforslag har til formål at målrette undervisningen, og at der i lovforslagets bemærkninger også ligger nogle betragtninger om, at man skal begrænse antallet af 10. klasser. Men det springende punkt – og det vigtige punkt, synes jeg – er at få afklaret, hvad det er for redskaber, man helt præcist vil tage i anvendelse for at begrænse antallet af 10. klasseelever.

(Kort bemærkning).

Frode Sørensen (S):

Det vil stadig være en ret for enhver efter 9. klasse at fortsætte i 10. klasse.

Vi ser et redskab i den vejledning, som nok stille og roligt allerede vil tage sit udgangspunkt i 6.-7. klasse, ved at klasselæreren og klassevejlederen sammen med eleven ser på, i hvilken retning man skal gå. Det tror vi vil medvirke til, at mange efter 9. klasse er så afklarede, at de kan vælge, om de skal fortsætte i det almene gymnasium eller følge en erhvervsrettet linje. Men det er lige så klart: Ønsker man efter 9. klasse at gå i 10. klasse, så kan man gøre det.

Anders Mølgaard (V):

Bag dette lovforslags lidt støvede, grænsende til det anonyme og selvudslettende, titel – forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m.fl. love – gemmer der sig en meget vigtig uddannelsesmæssig materie, nemlig 10. klasses fremtid. Få, ja om nogen, uddannelsespolitiske temaer har det sidste års tid været genstand for så stor folkelig interesse, og med rette.

Der er heldigvis næsten lysår mellem dette gedigne lovforslag, som vi i dag førstebehandler, og det lidet konstruktive udgangspunkt, som prægede avisoverskrifterne for bare knap 1 år siden. I forsommeren og sommeren 1998 føg det med prædikater som »spildår, fjumreår«, når visse kredse karakteriserede deres opfattelse af 10. klasse. Det var mildest talt ikke et smukt eller værdigt startskud på en ellers legitim og nødvendig folkelig debat om 10. klasses fremtid.

Men på trods af pendülets ekstreme udgangsposition lykkedes det ved fælles hjælp at få pendulet til at lande på en både fornuftig og

fremtidsorienteret position. Processen om dette lovforslags tilblivelse er et eksempel på, at det nytter med en bred folkelig debat og engagement. De mange gode kræfter, som har keret sig om 10. klasses fremtid, og som har slidt og kæmpet, har gjort en forskel, og resultatet behandler vi her i dag.

I Venstre er vi ikke i tvivl om, at det lovforslag, som ministeren har fremsat i dag, vil resultere i et bedre 10. klasseforløb i fremtiden. Mange folkeskoler og efterskoler yder jo allerede i dag en flot indsats til glæde for de ca. 70 pct. af alle unge, som frekventerer 10. klasse, og med dette lovforslag vil begge skoleformer få endnu bedre rammer.

I Venstre glæder vi os specielt over tre forhold: for det første den faglige styrkelse, som er en konsekvens af, at dansk, matematik og engelsk nu bliver obligatorisk i et samlet omfang svarende til 14 timer om ugen. Det svarer til halvdelen af den mindste ugentlige undervisningstid i folkeskolens 10. klasse.

For det andet: Efter- og ungdomsskolernes unikke frihedstradition antastes ikke. Undervisningen på de frie skoler skal imidlertid ligesom undervisningen i grundskolen stå mål med folkeskolens undervisning – hvis den frie skole ønsker at tilbyde 10. klasse vel at mærke. Efterskolerne bliver altså ikke bundet af folkeskolelovgivningens bestemmelse om formål og centrale kundskabs- og færdighedsområder for indholdet af den obligatoriske undervisning i 10. klasse.

For det tredje: Vi finder det også glædeligt, at vejledningen styrkes mærkbart, og at eleverne nu er forpligtet til at udfærdige en uddannelsesplan for 10. klasse.

Alt i alt finder vi, at de kommende ungdomsårgange får muligheder for at gennemgå et både nyttigt og givtigt 10. klasseår, hvis de har behov for et afklaringsår, et trampolinår på vej ind i en ungdomsuddannelse. I Venstre noterer vi selvfølgelig også med glæde, at der er flere sammenfald mellem lovforslaget og Venstres debatoplæg fra oktober 1998.

Venstre kan naturligvis tilslutte sig lovforslaget.

Brian Mikkelsen (KF):

Det har altid undret mig og Det Konservative Folkeparti, at folkeskolens 10. klasse ofte fremhæves her i salen af forskellige ordførere som et særlig godt år for udviklingen af elevernes personlige færdigheder. Mange af ordførerne får

det jo ofte til at lyde, som om de færdigheder ikke vil udvikles i andre omgivelser end i netop 10. klasse.

Hvis man ser konkret og substantielt på det forslag, vi behandler i dag, må jeg jo sige, at det bliver – må jeg erkende – en lidt bedre 10. klasse, vi får ud af det; lidt bedre. Det er rigtigt, at man får en obligatorisk ramme på 14 timer, hvor man får lært de basale fag og får styrket dem, og at der kommer en lidt bedre brobygning og en lidt bedre uddannelsesplan. På den måde kan man godt sige, at vi får en bedre 10. klasse.

Men man skal også passe på, at man ikke saggør og glorificerer 10. klasse alt for meget. Sagen er jo, at man måske kunne styrke på mange andre måder, at man kunne etablere en endnu bedre brobygning til de ungdomsuddannelser, som vi alle sammen vil have at endnu flere kommer til at tage. Her vil vi fra konservativ side hellere have et uddannelsessystem, der tillader hver enkelt elevs evner at komme til udfoldelse, dvs. ved at sætte øget fokus på den enkelte elevs færdigheder, og det er det her forslag ikke i stand til. Kun på den måde kan vi give eleverne en mulighed for at udvikle deres personlige evner. Det er altså en tankegang, som er lidt i modstrid med intentionen bag i hvert fald nogle af de forslag, som bliver skrevet ind i L 199. Vi vil øge fokus på kvalitet, og vi vil øge fokus på den enkelte.

Hvis der skal være en mening med 10. klasse – og det synes vi, der er, for vi er af den opfattelse, at 10. klasse godt kan blive brugt til noget godt – skal der være noget mere indhold i 10. klasse, og så skal der ikke være den intention, at de fleste mulige skal tage 10. klasse. Vi har som mål fra konservativ side, at færre vælger 10. klasse, at ikke to tredjedele, som tilfældet er i dag, går i 10. klasse. Det er sandsynligvis et udtryk for, at kvaliteten i folkeskolen ikke er høj nok, når mange elever vælger 10. klasse for at sikre sig færdigheder, som de allerede burde have fået i nogle af de mindre klasser.

Derudover er der også en stor gruppe elever, som er usikre på, hvilken ungdomsuddannelse de skal vælge, og så vælger de så 10. klasse, så de får et ekstra år til at tænke sig om. Vi synes, det er et noget kostbart år for unge mennesker i den alder at bruge 10. klasse til at tænke sig om i stedet for at bruge 10. klasse til at lære noget, til at få noget substans, til at få nogle fundament.

Derfor handler 10. klasse for os også om, at man får forbedret vejledningsindsatsen. Gennem en forbedret vejledning af eleverne vil efterspørgslen efter 10. klasse nemlig utvivlsomt falde, og forhåbentlig vil færre søge 10. klasse, så man kun samler den mellem en tredjedel og halvdelen af eleverne, som har god gavn af 10. klasse, op – de elever, som kan bruge 10. klasse som et springbræt, kan bruge den til at tænke sig om og få noget mere fundamental viden.

For os at se er det fundamentale problem altså mest, at der er behov for en bedre og tidligere studievejledning, der bygger på indgående kendskab til hele uddannelsessystemet, og her mener vi, det er vigtigere med et tættere samarbejde med ungdomsuddannelserne, så vi får noget bedre brobygning og får kvalificeret eleverne til at vælge, hvilken ungdomsuddannelse de eventuelt skal tage. Her er det altså også vigtigt, at man får indbygget noget kendskab til de muligheder, der er i erhvervslivet.

Det vil sige, at grundlæggende må vi sige, at L 199 er et skridt i den rigtige retning, men vi anerkender ikke, at det løser alle problemerne. Derfor vil vi selvfølgelig deltage konstruktivt i debatten, men forbeholde os retten til eventuelt at stemme blankt ved den endelige afstemning.

Aage Frandsen (SF):

Diskussionen om 10. klasse tog for alvor fart sidste sommer, bl.a. på baggrund af den rapport, som blev udgivet af et tværministerielt udvalg, og som havde titlen »Kvalitet i uddannelsessystemet«. Her ansøede man uddannelsessystemet ud fra en økonomisk tankegang og nåede dermed frem til, at det var et problem, at der var så mange i 10. klasse.

Vi har den opfattelse i SF, at det er umuligt at sige på forhånd, hvor mange unge man synes det er rimeligt fortsætter i 10. klasse, eller hvor mange der skal gå direkte fra 9. klasse til en ungdomsuddannelse. Det er noget, som de unge sammen med deres forældre og deres vejledere må finde ud af. Det er et eksempel på, at folk, uanset hvad man gør fra lovgivningsmagtens side, stemmer med fødderne og bruger de muligheder, de har i den forbindelse. Men det siger sig selv, at vi selvfølgelig har en interesse i at lave love vedrørende uddannelse, som gør det så attraktivt som overhovedet muligt at kvalificere det, der ligger i uddannelsen, uanset om man vælger den ene eller den anden mulighed.

Vi er enige i, at 10. klasse er en del af overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne, og vi er også enige i den tankegang, at fagene dansk, matematik og engelsk skal indgå med betydelig vægt i 10. klasse. Men efter vores opfattelse er det også helt afgørende, at der er betydelig fleksibilitet i det, man tilbyder i 10. klasse. Det gælder selvfølgelig i folkeskolen, men det gælder naturligvis i endnu højere grad for de frie skolers og efterskolernes vedkommende, fordi de er anderledes og skal være anderledes – det er en del af deres profil. Derfor afviste vi også fra diskussionens start, at brobygning skulle være obligatorisk. Brobygning er udmærket, det er fornuftigt, men det skal ikke være tvungen. Det afhænger af, hvad der passer den enkelte bedst.

Vi mente heller ikke, at der i det udspil, vi så i starten, var taget tilstrækkeligt hensyn til, at 10. klasseeleverne er meget forskellige; at der er mange elever, der er meget lidt boglige, men også har brug for andre udfordringer. Derfor er SF meget godt tilfreds med det forslag til en ny 10. klasse, som er blevet resultatet af forhandlinger mellem regeringen og forligspartierne bag folkeskoleforliget, herunder SF.

Den nye 10. klasse kommer til at rumme stor fleksibilitet. Brobygning er en mulighed, men ikke obligatorisk. Fagene dansk, engelsk og matematik skal fylde ca. halvdelen af undervisningstiden, men det kan ske på mange måder; det kan ske via projektarbejde, det kan ske via anden form for undervisning, og når det drejer sig om de frie skoler – ikke mindst efterskolerne – kan man lære dansk, engelsk og matematik i forbindelse med det samvær, som er på disse skoler.

Det er også helt afgørende, at undervisning i disse fag kan og skal foregå på mange forskellige niveauer efter de pågældende unges behov. De frie skoler, herunder efterskolerne, bevarer deres frihed, bl.a. ved at det fremhæves, at disse skoleformers undervisning skal stå mål med undervisningen i folkeskolen, men at det ikke dikteres, hvordan det skal foregå. Hvordan disse skoler gør det, er op til dem selv, og netop på efterskoler er der masser af muligheder for alternativ indlæring i forhold til det, som foregår i folkeskolen – netop fordi det er en heldøgns-skole, og fordi der foregår både undervisning og samvær, og at de er lige vigtige.

Det betyder, at det, vi har fået ud af det i forhold til det, det hele startede med i begyndelsen af sommeren 1998, er noget helt andet, og det er

vi vældig godt tilfredse med. Derfor er det sådan set også forståeligt og i og for sig også glædeligt, at der er nogle, der reagerer negativt på forslaget, f.eks. Dansk Arbejdsgiverforening og LO, fordi de netop ønsker noget helt andet; de ønsker vel dybest set, at 10. klasse blev afskaffet. Derfor er det selvfølgelig også dejligt at konstatere, at Det Konservative Folkeparti har store forbehold over for lovforslaget. Det vidner om, at det er ganske udmærket, og det er vi godt tilfredse med.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg kunne forstå på SF's ordfører, hr. Aage Frandsen, at det rent faktisk nærmest er SF's forslag, vi behandler her i dag, og det kan jo være interessant nok af hensyn til historieskrivningen og med hensyn til, hvordan disse brede forlig fungerer.

Men netop fordi det er hr. Aage Frandsen, der åbenbart har siddet ved rorpinden, synes jeg, det kunne være interessant at høre, om det også er en del af SF's mere principielle politik, at projektopgaven nu skal erstattes med en selvvalgt opgave, og at denne selvvalgte opgave skal knyttes nøje sammen med elevens uddannelsesplan. Ret beset er en tilvalgt opgave, der knyttes sammen med en individuel uddannelsesplan, altså tidens mantra, hvor man hele tiden tænker målrettet. Er det hr. Aage Frandsen, der har siddet ved rorpinden her, eller er det noget, hr. Aage Frandsen har måttet æde for at kunne komme til at sidde ved rorpinden?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Dette forslag bliver støttet af alle partier, som er med i folkeskoleforligskredsen, og hr. Kolstrup hørte også, at Venstres ordfører udtrykte stor begejstring for forslaget. Man kan godt have stor begejstring for et forslag, uanset om man tilhører den ene eller den anden politiske fløj i Folketinget, for der er andre måder at måle forslaget på, når det er uddannelsesforslag, end netop efter de traditionelle højre- og venstresynspunkter.

Jeg fremhævede en række ting, som vi virkelig er glade ved. Hvis jeg skulle have skrevet forslaget, ville jeg nok have set projektarbejder og dette vejledningsforløb i en større sammenhæng, end det er gjort her, men det betyder ikke meget for mig. Det, der er afgørende for

mig, er en række af de ting, som jeg fremhævede, og jeg vil sige, at noget, som jeg ikke fremhævede før – men som jeg godt vil fremhæve her – er, at vi synes, det er udmærket, at man har styrket vejledningssiden.

Så er spørgsmålet: Hvor meget kan man have, når man både skal have vejledningssiden og tillige projektopgaven? Sådan må man vælge, og jeg vil da gerne betro hr. Søren Kolstrup, at det ikke er mig, der specielt har fundet på, at man skal fjerne projektopgaven, og jeg gav heller ikke udtryk for begejstring for det i mit første indlæg. Men jeg synes, det er et udmærket resultat, vi er nået frem til, og i det hele taget synes jeg, at det forløb, vi har været igennem, og det, vi er nået frem til, er glimrende, som også Venstres ordfører lige så vel gav udtryk for.

Christian H. Hansen (DF):

Der er ingen tvivl om, at 10. klassernes placering i vores uddannelsessystem har været et varmt emne gennem længere tid. Mange har talt om kvalitetskrav, og lige så mange har sat spørgsmålstegn ved 10. klassernes placering i fremtidens uddannelsessystem.

For Dansk Folkeparti har det været vigtigt, at man kom frem til noget, der ikke bare minder om et opbevaringsår uden faglig substans. Det har for Dansk Folkeparti været vigtigt, når man talte om 10. klasserne, at der skulle opstilles noget mere konsekvens, nogle flere krav og lidt mere disciplin. Efter vor opfattelse skal det være således, at eleverne beviser deres færdigheder ud fra, at de skal videre i et uddannelsessystem.

Hvad skal 10. klasses indhold så bestå af? For os er der ingen tvivl om, at eleverne skal bibringes yderligere kundskaber i dansk, litteraturhistorie, kristendomskundskab, regning, matematik, fremmedsprog, naturfag, og ikke mindst informationsteknologi. Derfor er det også vigtigt, at man fremover sikrer, at eleverne får undervisning med tidssvarende edb-systemer.

Vi ser med glæde, at man med dette lovforslag gør dansk, matematik og engelsk til obligatoriske fag i 10. klasserne. Det har altid været vigtigt for Dansk Folkeparti, at 10. klasserne bliver udbygget og styrket, således at de unge får bedre kendskab til indholdet af og kravene i deres ønskeuddannelse gennem vejledning, også for at undgå spild af menneskelige og økonomiske ressourcer.

Vi mener, at der i lovforslaget helt klart og tydeligt lægges op til, at de unge efter opfyldelsen af 9 års undervisningspligt kan styrke både deres faglige og personlige kvalifikationer og dermed opnå langt mere og bedre sikkerhed med hensyn til valg og gennemførelse af en senere uddannelse. For Dansk Folkeparti er det vigtigt, at undervisningen i 10. klasserne skal bidrage til at øge de unges personlige modenhed samt deres viden og holdninger, således at de senere kan træffe deres eget valg og tage konsekvensen af det valg, de træffer, og dette mål ser ud til at kunne nås med lovforslaget. Det er også vigtigt, at 10. klasserne indeholder en kvalitet, der gør, at eleverne gerne kommer til undervisningen, og at de føler, at de fag, de har i 10. klasserne, stiller nogle krav til dem.

Der er ingen tvivl om, at faglig oprustning i folkeskolen vil smitte af på alle andre led i kæderne i vores uddannelsessystem. For Dansk Folkeparti handler det om kvalitet i uddannelsesforløbet, ligesom det handler om, at folkeskolen styrkes frem mod det nye årtusinde. En veluddannet befolkning er som sagt en vigtig forudsætning for Danmarks fortsatte velfærd og velstand.

Så har det fra flere sider været nævnt, at forligspartierne bag folkeskoleloven har været med her. Jeg kan sige til undervisningsministeren, at hvis hun også havde inviteret os, havde vi været meget positive, og vi havde slet ikke været modstandere af forslaget her. Jeg kan konstatere, at det næsten er en ren afskrivning af vores partiprogram, så vi er fuldt ud tilfredse med lovforslaget.

Susanne Clemensen (CD):

Lad mig starte med en kommentar til debatten her i dag, nu hvor vi alle sammen har så travlt med at gøre dette lovforslag til vores eget. Jeg kan kun sige for CD's vedkommende, at det er glædeligt, at der er så bred opbakning til lovforslaget, spændende lige fra Dansk Folkeparti over til SF, der jo er med i forligskredsen, som CD også er en del af. Det er glædeligt, at vi netop på et så vigtigt område faktisk er i stand til at opnå en fælles løsning.

Disse ændringer, der angår 10. klasse, er altså ændringer, som vi kun kan give nogle gode ord med på vejen, da de i vidt omfang stemmer overens med CD's holdning til dette frivillige skoleår. I CD tog vi allerede for nogen tid siden nogle grundige drøftelser om 10. klasse, da vi udarbejdede et større skolepolitisk oplæg. Vi

nåde frem til som det vigtigste, at det faglige indhold skulle styrkes, hvis det overhovedet skulle have en mening at bevare 10. klasse. Det var i hvert fald en betingelse, at 10. klasse ikke blot skulle fungere som et hyggeligt opbevaringsår, og derfor lægger CD også vægt på, at der bliver klare mål og krav til indholdet. Vi ønsker, at 10. klasse skal give nye udfordringer i de obligatoriske fag og udbygge de grundlæggende kundskaber og færdigheder i dansk, matematik og fremmedsprog.

Ud over det obligatoriske niveau skal eleverne selvfølgelig også have valgmuligheder, og brobygningen er et vigtigt element i det 10. skoleår, der er beregnet for elever, der har brug for et ekstra år til at udvikle sig og dygtiggøre sig og få afklaret, hvilken vej de vil gå i deres videre uddannelsesforløb.

Som afslutning på 10. klasse har CD ønsket en prøve, der er mere kvalificerende end prøven efter 9. klasse, og med de ting jeg har nævnt her, suppleret med en forbedret vejledningsindsats og uddannelsesplanen, hvortil der knytter sig en obligatorisk selvvalgt opgave, kan man godt sige, at CD har fået opfyldt sine ønsker. Jeg kunne måske godt have tænkt mig, at brobygningen til erhvervslivet og til ungdomsuddannelserne var placeret noget stærkere; men derfor er det også utrolig glædeligt, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at regeringen vil følge udviklingen af 10. klasser og efter 2 år vurdere virkningen af 10. classes funktion og udformning, herunder virkningen som forberedelse af de unge til ungdomsuddannelserne. Derfor er vi i CD stort set godt tilfredse med det resultat, der er kommet ud af anstrengelserne forud for fremsættelsen af lovforslaget.

Undervejs har der været nogle problemer, især med de frie skoler, som var bekymrede for, om de blev gået for nær i deres muligheder for at gøre tingene på deres særlige måde og med deres særlige pædagogik. I CD har vi ikke ønsket at ødelægge noget af efterskolerne særpræg, som tiltrækker mange, og jeg synes faktisk, at vi også her er nået frem til en tilfredsstillende løsning med lovforslaget.

Alt i alt kan jeg som konklusion sige, at CD støtter det foreliggende lovforslag om forbedring af 10. klasse.

Elisabeth Arnold (RV):

Lige siden 10. klasse blev indført for en del år siden, har der bølget en diskussion i både sko-

lekredse og forældrekredse om, hvorvidt 10. klasse mest var et opbevaringsår eller et – jeg tror, det var Venstres ordfører, der brugte udtrykket – trampolinår; om det var et hvileår eller et år, der virkelig skulle kvalificere og give et løft i den personlige udvikling.

Historien har jo vist, at i begyndelsen var 10. klasse nærmest en parkeringsmulighed for de forældre, hvis børn absolut ikke kunne finde på andet end at gå i 10. klasse.

Der var ikke nogen ønsker, der var ikke nogen særlige drømme, der var ikke nogen særlige kvalifikationer eller nogen særlig hede planer, som skulle opfyldes, så derfor var 10. klasse dog et sted, hvor man kunne tørre sveden af panden og sige, at så gik de i hvert fald ikke ude og røvede tankstationer så længe. Så kunne de i hvert fald gå i 10. klasse.

Tilbudene var faktisk meget dårlige, men efterhånden var der mange skoler og mange kommuner rundtomkring i landet, som sagde: Vi har nogle helt specielle 10. klasser her, som er meget gode og meget spændende. Og man så oven i købet den specielle udvikling, at skoleelever skiftede skole alene for at gå i 10. klasse, hvilket var en meget interessant udvikling, for sådan har det aldrig været før. Men det kom for en ti år siden, at skoleelever, når de gik ud af 9. klasse, faktisk skiftede skole alene for at gå et eneste år i en anden folkeskole eller måske på en efterskole for at tage 10. klasse og derefter gå videre på en ungdomsuddannelse.

Den udvikling synes jeg er interessant, for den viser, at der har været et behov for et særligt miljøskifte og for et særligt trampolinår. Det udtryk synes jeg vi skal bruge, for det synes jeg giver et vældig godt billede netop efter den obligatoriske undervisningsperiodes afslutning. Så jeg synes, udviklingen i 10. klasse har været interessant at iagttage.

Der er stadig væk kun 9 års undervisningspligt i Danmark. Nogle skolefolk har åbenbart troet, at vi havde haft 10 års undervisningspligt, så meget debat har der været om 10. klasse og angsten for, at den skulle forsvinde. Men efter det 9. skoleår er der jo tre muligheder:

Enten kan man gå i en ungdomsuddannelse, hvis man er afklaret på, hvad man gerne vil og er helt sikker på, at det er sådan, det skal være, eller man kan gå i 10. klasse for at få ny inspiration og for at få afklaret andre talenter end dem, man lige umiddelbart har fået afklaret i folkeskolen. Og så er der den tredje mulighed, som er den absolut dårligste set med radikale

øjne, og det er, at man forlader skolen uden videre planer, men for blot at gå ud på et arbejdsmarked, som ikke honorerer ukvalificeret eller ufaglært arbejdskraft særlig højt.

Processen for ændring af 10. klasses indhold har været, synes jeg, ejendommelig og på mange måder beklagelig. Den har været præget af nogle urimelige presseoverskrifter på et meget tidligt tidspunkt i planernes forløb, hvor et stort fagblad havde en overskrift, hvor der stod: Flertal for at afskaffe 10. klasse.

Det flertal baserede sig på en fra Det Konservative Folkeparti, en fra Fremskridtspartiet tror jeg det var, eller fra Dansk Folkeparti og så en fra Socialdemokratiet, som åbenbart ikke tegnede forretningen. De tre personer gav så i fællesskab udtryk for, at de ønskede 10. klasse afskaffet, og dermed begyndte hele balladen.

Siden da har der været en strøm af henvendelser fra fortvivlede elever, fortvivlede forældre, fortvivlede skolelærere om, hvorfor vi nu havde afskaffet 10. klasse. Det har vi ikke, og vi har heller ikke tænkt os at gøre det.

Det forslag, der ligger her nu, synes vi fra radikal side er et rigtig godt forslag. Vi forbedrer elevernes mulighed for at træffe valg af ungdomsuddannelse. Vi ser gerne, at så mange som muligt overhovedet tager en ungdomsuddannelse. 95 pct. er regeringens målsætning; den deler Det Radikale Venstre.

Vi får en opkvalificering af nogle fundamentale fag, nemlig dansk, engelsk, matematik, som eleverne under alle omstændigheder har brug for i det videre liv, i det videre uddannelsesforløb. Vi får vejledningen styrket – et felt, som vi er meget interesseret i fra radikal side får en stor vægt i 10. klasserne fremover, og så er der samtidig taget hensyn til de frie skolers og de frie kostskolers særlige traditioner, sådan at de også kan arbejde med den nye 10. klasse.

Vi er glade for, der er et meget bredt flertal for det her forslag i Folketinget, selv om vi synes, det burde have været kunnet fremskaffet noget tidligere.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Nu ved jeg godt, at fru Elisabeth Arnold sagde måske, og jeg vil gerne her fra talerstolen slå fast, at der ikke har været nogen i Dansk Folkeparti, der har ønsket på noget tidspunkt, at 10. klasserne skulle afskaffes.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg brugte også blot eksemplet for at beskrive, hvilken utrolig magt pressen har, at man netop på grundlag af tre personer, som havde tilknytning til hver sit parti, lynhurtigt talte stemmer sammen, som om de repræsenterede nogle store veldefinerede folketingsgrupper.

Det viste sig, at det gjorde de ikke. Overskriften havde sit eget liv, levede meget længe i den offentlige debat, blev bakket op af magtfulde organisationer som Dansk Metal, Dansk Arbejdsgiverforening, LO osv. Så det var et særligt eksempel på, hvordan pressen kan sætte dagsordenen på et tvivlsomt grundlag og komme til at præge udviklingen i dette lovforslag, sådan at det blev forsinket faktisk i urimelig grad.

Jeg anerkender fuldt ud hr. Christian H. Hansens synspunkter om 10. klasse.

Søren Kolstrup (EL):

Det oprindelige udkast til en ændring af 10. klasse, som kom fra ministeriets side, ville have gjort en række fag obligatoriske, og brobygningens forløbet skulle også have været gjort obligatorisk. På den måde skulle det så være sikret, at der ikke var plads til eksperimenter i 10. klasse, som kunne bidrage til unges modning og udvikling. Sådan opfattede vi situationen i Enhedslisten.

Det lykkedes ikke. Der var bl.a. protester fra efterskolerne, fra mange efterskoleelever, som kunne se deres mulighed for 10. klasse forsvinde. Jeg vil også godt anerkende SF's rolle i at have fået de værste ting fra det oprindelige udkast fjernet. Det springende punkt er så, om det er tilstrækkeligt.

Enhedslisten er ikke interesseret i at lægge stramme bånd på 10. klasse. Vi ønsker ikke nødvendigvis, at dansk, engelsk og matematik gøres obligatoriske i halvdelen af tiden. Det kan fjerne nogle af mulighederne for at gøre det 10. skoleår anderledes, eksperimenterende og spændende for de unge.

De frie skoler og efterskoler har nu fået lov til at fortolke f.eks. deres temauger som danskundervisning, og det er udmærket. Men grundlæggende må jeg sige, at det er sukker på den bitre pille, hvis der er tale om, at man på forhånd stræber mod at få færre i 10. klasse.

Jeg har jo så registreret under debatten, at hr. Frode Sørensen indskærpede, at alle har retten til at gå i 10. klasse. Jeg lyttede også til hr. Aage

Frandsen og hørte, at SF's ordfører sagde, at det ikke var målet. Derfor må vi jo nøje undersøge, om den her lov forlods vil medføre en reduktion af antallet af 10.-klasse-elever. Hvis vi vurderer noget sådant, må vi jo sige nej. Men vi vil godt anerkende, at der er kommet reelle forbedringer.

Jeg bliver nødt til at opholde mig et lille øjeblik ved projektopgaven. Den ændres nu til en selvvalgt opgave. Det er interessant. Hvad ligger der egentlig i, at den selvvalgte opgave har sammenhæng med elevens uddannelsesplan og de valgforberedende aktiviteter i form af brobygning eller andet? Projektopgaven handlede grundlæggende om metodeindlæring, men her definerer man målet og indholdet i opgaven. Sådant kan teksten i hvert fald læses, og jeg er meget usikker på, hvad det betyder. Generelt kan jeg sige, det er meget ubehageligt, at det mantra omkring uddannelsesplan skal køres ind i alle mulige og umulige sammenhænge.

Enhedslisten ønsker ikke, at unge skal tvinges i 10. klasse. Hvis man ønsker det, skal man selvfølgelig gå direkte i gang med en ungdomsuddannelse, og det er så kun godt. Også vi ønsker bedre vejledning i folkeskolen, men det er absurd at arbejde for, at de unge ikke går i 10. klasse som et princip.

Som sagt mener vi, der er sket nogle forbedringer i det her udspil. Vi vil ikke helt afvise, at vi kan stemme for det, men vi vil gerne gå med livrem og seler og sikre os, at lovens bemærkninger om, at der forlods skal være tale om en begrænsning, ikke har noget på sig, og at det bare er en gulerod, man har lagt ud som en lidt tryghedsskabende foranstaltning for en del af forligskredsen. Det vil vi være meget opmærksomme på i vores videre stillingtagen.

Tom Behnke (FP):

Der er indgået forlig om 10. klasse, et forlig, som Fremskridtspartiet er med i, et forlig, som vi i Fremskridtspartiet er tilfredse med.

Jeg skal ikke gentage, hvad alle andre ordførere har sagt om, hvad forslaget indeholder, men jeg vil sige, at jeg lyttede meget grundigt til hr. Aage Frandsens tale, og uden at det nu skal gå hen og blive en vane, vil jeg gerne her tilkendegive, at jeg er helt enig i det, som hr. Aage Frandsen sagde. Det er også min udlægning af teksten.

10. klasse skal være en mulighed, men 10. klasse skal ikke være et såkaldt soveår. Der skal være faglig kvalitet i undervisningen. Under-

visningen og formålet med at gå i 10. klasse skal være fremadrettet. Der skal være indhold i hverdagen for dem, der går i 10. klasse.

Jeg mener også, at det er meget vigtigt, at man, når man vælger 10. klasse, får et miljøskifte. Det var faktisk noget af det, vi i Fremskridtspartiet lagde meget vægt på under forhandlingerne, nemlig at man får et miljøskifte og dermed kommer videre og får noget ny inspiration. Det er heller ikke nogen hemmelighed, at vi i Fremskridtspartiet helst havde set, at det kun var efterskoler og kostskoler og lignende, som udbød 10. klasse. Men sådan blev det ikke, og det forlig, man er nået frem til, er vi i Fremskridtspartiet ganske godt tilfredse med.

Vi er tilfredse med, at man nu har lagt sig fast på, at det bliver kommunerne, der kommer til at vælge, om jeg så må sige strukturen i forhold til det her, i forhold til hvor mange og hvilke skoler der skal udbyde 10. klasse. Og jeg skal på vegne af Fremskridtspartiet anbefale kommunerne, at man, så vidt det er muligt, laver 10.-klasse-centre, sådan at eleverne får et miljøskifte, at de får mulighed for at møde andre unge og dermed nemmere kommer videre med en egentlig ungdomsuddannelse.

Så der er ingen tvivl om, at vi i Fremskridtspartiet mener, at 10. klasse fortsat skal være en mulighed. Vi ønsker, at 10. klasse skal virke som en trampolin, som det er blevet nævnt, en trampolin til at springe videre ud i ungdomsuddannelserne og måske endda også videre til nogle videregående uddannelser. Det er vores opfattelse, at det lige præcis er det, som forliget og lovforslaget bevirker, og derfor støtter vi naturligvis forslaget.

Tove Videbæk (KRF):

Sidste sommer hørte vi en del meldinger om, at de unge skulle presses hurtigere igennem uddannelsessystemet. De skulle ikke spille kostbar uddannelsesetid i 10. klasse, og derfor skulle de motiveres til at springe over denne klasse. Heldigvis er det ikke udgangspunktet i det her lovforslag.

Der er da også i mellemtiden kommet analyser, der viser, at unge, der har taget 10. klasse med, klarer en videregående uddannelse hurtigere end elever, der kommer lige fra 9. klasse. På den måde bliver det ekstra år i 10. klasse nemt også sparet senere hen.

Men værdien af 10. klasse skal i øvrigt ikke kun måles i kroner og øre. 10. klasse er en vigtig brobygger mellem folkeskolen og det øvrige

uddannelsessystem, og i Kristeligt Folkeparti mener vi, at 10. klasse er et modnings- og afklaringsår, hvor de unge får undervisning og samtidig kan finde ud af, hvad de vil fremover.

I dag findes der mange små skoler, som kun har få elever i 10. klasse, og her kan det være svært at lave en kvalificeret og inspirerende undervisning. Dette kan medføre, at mange elever mister lysten til at gå i skole og måske endda til at læse videre senere hen. Bl.a. også derfor måtte der en opstramning til.

Kristeligt Folkeparti er godt tilfreds med, at der stilles krav til eleverne, både til deres faglige og til deres personlige evner.

De 14 timer i tre obligatoriske fag er ikke alene klasses timer, men kan også være timer, der indgår i tværfaglige emner og projektorienterede forløb samt den tid, der afsættes til afvikling af de afsluttende prøver i de tre fag. Derfor kan vi godt leve med disse obligatoriske fag.

Når den enkelte elev starter i 10. klasse, vil elevens personlige uddannelsesplan, som er udarbejdet allerede i 9. klasse, danne udgangspunkt for tilrettelæggelse af undervisningen for den enkelte elev i 10. klasse. Dette tror vi også kan blive til stor nytte for den enkelte elev.

10.-klasse-eleverne skal også udføre en obligatorisk selvvalgt opgave, der har sammenhæng med uddannelsesplanen, og herudover er der en valgfri del.

Brobygningen, som er indeholdt i denne del, tjener til at forberede det efterfølgende valg af uddannelse og er tilrettelagt med henblik på at opfylde den enkelte elevs behov.

Vi noterer med tilfredshed, at denne del er valgfri, idet det på mange fri- og efterskoler især i landdistrikterne kunne være et stort problem at få et brobygningsforløb til at fungere. Nu kan de skoler, som ønsker det, tage det med og have glæde af det, og de, som ikke ønsker det, kan lade være.

Vi noterer også med tilfredshed, at lovforslaget via § 4, stk. 3, giver friskolerne og efterskolerne mulighed for at opretholde friheden i valg af metoder og fagkombinationer, så længe skolerens faglige niveau står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse.

Vedrørende eksamen i 10. klasse er der dog, som jeg ser det, et spørgsmål, som måske kan afklares under udvalgsbehandlingen, og det er, om det kan lade sig gøre at tage enkeltfags-eksamen i 10. klasse. Der kan være elever, som har svært ved at klare en hel 10.-klasse-eksamen, men som er dygtige til nogle få fag,

og disse elever kunne have stor glæde af eksamen i enkelte fag. Det kunne give dem et skub i den rigtige retning både vedrørende det rent faglige og også med hensyn til selvtillid og lyst til at fortsætte i uddannelsessystemet.

I bemærkningerne til forslaget nævnes de 10.-klasse-centre, som der er skabt hjemmel til i folkeskolen. Friskolerne har ikke umiddelbart en tilsvarende hjemmel ifølge dette lovforslag.

Det håber jeg at vi også kan se på under udvalgsarbejdet, så også friskoler får mulighed for samarbejde omkring 10. klasser.

Men i det hele taget mener vi, at dette lovforslag er rigtig godt. Hele samarbejdet omkring det har været godt og konstruktivt. Tak til især undervisningsministeren for det.

Kristeligt Folkeparti støtter lovforslaget og ser frem til en god og grundig behandling i udvalget.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Jeg vil gerne indlede med at sige mange tak for den uhyre positive modtagelse af lovforslaget. Og skulle Enhedslisten med tilløb finde anledning til at stemme for, så skal de naturligvis også være meget velkomne.

Jeg synes, det er meget afgørende med de bemærkninger, som er faldet i dag, at forslaget om 10. klasse ses i sammenhæng med den styrkelse af vejledningen i folkeskolen i øvrigt, som vi planlægger med uddannelsesplanerne dér, og dermed med en langt mere individuel tilgang i forhold til de unges valg af ungdomsuddannelser.

Det er naturligvis rigtigt, at 10. klasse ikke handler om flest mulige eller færrest mulige elever om, hvad vi herinde måtte finde hensigtsmæssigt, men om, at den unge træffer et valg, som er det rigtige for den unge. Jeg mener også, at det er helt afgørende, at vi herfra gør det, at vi laver en ramme for 10. klasse, som handler om, at 10. klasse bliver det nødvendige overgangså for dem, som har brug for det, mellem folkeskole, grundskole og ungdomsuddannelse, og at vi dermed i en treenighed via øget vejledning og uddannelsesplaner får en bedre 10. klasse, som retter sig mod det faglige i det fagliges bedste og mest brede forståelse, samtidig med at det at træffe beslutning om ungdomsuddannelse indgår som noget aktivt.

Med de to dele og med den forbedring af ungdomsuddannelsen, som Tinget i øvrigt arbejder med i disse uger, tager vi et stort skridt i

retning af at realisere, at alle unge, mindst 95 pct., får og gennemfører en ungdomsuddannelse – et mål, som vi i regeringen ser som helt afgørende for, at alle har en mulighed for et godt ikke kun arbejdsliv, men også liv i samfundet som helhed og i forhold til vores demokratiske deltagelse som borgere.

Jeg har været meget glad for de bemærkninger, som er faldet, fordi jeg mener, det viser, hvilken forankring uddannelsespolitikken har i det danske Folketing, og den brede støtte, der er til den førte linje.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Birte Weiss):
Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Første næstformand (Birte Weiss):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 25. marts 1999, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henviser til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 16.48
